

Uchwała z dnia 10 kwietnia 2003 r., III CZP 20/03

Sędzia SN Antoni Górski (przewodniczący)

Sędzia SN Barbara Myszka

Sędzia SN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezydenta Miasta K. przeciwko Leszkowi K. i Marii S. przy interwencji ubocznej po stronie powoda Konrada C., Jana G., Henryki M., Krystyny K., Eugeniusza R., Eugeniusza T., Adama B., Krystyny P., Anny A., Aleksandra D., Janusza S., Winstona M., Tadeusza F., Bogdana S., Józefa K., Janiny M., Stanisława S., Andrzeja S., Alfreda R. i Ignacego N. o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 10 kwietnia 2003 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 17 stycznia 2003 r.:

"Czy w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym pismo stanowiące zgłoszenie interwencji ubocznej, wniesione przez więcej niż jedną osobę podlega jednej opłacie, czy też każdy ze zgłaszających interwencję uboczną winien być wezwany o odrębny wpis ?"

podjął uchwałę:

Jeżeli kilka osób zgłasza interwencje uboczne w jednym piśmie procesowym, każda z nich uiszcza wpis od swojej interwencji.

Uzasadnienie

Przedstawione przez Sąd Okręgowy w Krakowie do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienie prawne powstało w sprawie, w której Skarb Państwa, reprezentowany przez Prezydenta Miasta K., żądał uzgodnienia stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej nr (...), prowadzonej dla nieruchomości oznaczonej jako działka nr 1157/12, z rzeczywistym stanem

prawnym przez wykreślenie z działu II tej księgi Stanisława K., którego następcami prawnymi są pozwani, i wpisanie w jego miejsce Skarbu Państwa. Powództwo uzasadnione zostało stwierdzeniem, że wskazaną nieruchomości Skarb Państwa nabył na podstawie ustawy o wywłaszczaniu nieruchomości na cele zabudowy osiedla mieszkaniowego. Na działce nr 1157/12, która weszła w skład działki nr 672, przekazanej Przedsiębiorstwu Gospodarki Mieszkaniowej „K.” w K., wybudowane zostały boksy garażowe. Poprzednik prawny pozwanych Stanisław K., po uzyskaniu decyzji administracyjnej stwierdzającej, że działka nr 1157/12 nie została użyta na cel, dla którego została wywłaszczona, w postępowaniu sądowym uzyskał wyrok zobowiązujący Gminę Miasta K. do złożenia oświadczenia o przeniesieniu na jego rzecz własności działki nr 1157/12. Po uprawomocnieniu się tego orzeczenia Stanisław K. wpisany został do księgi wieczystej jako właściciel działki nr 1157/12.

Skarb Państwa podniósł w uzasadnieniu pozwu, że Gmina Miasta K. nigdy nie była właścicielem spornej działki. W sprawie, w której zapadł wyrok zobowiązujący ją do złożenia oświadczenia o przeniesieniu na rzecz Stanisława K. własności spornej działki, Skarb Państwa nie brał udziału.

W toku niniejszego procesu dwudziestu właścicieli boksów garażowych złożyło pismo, w którym zgłosili „interwencję uboczną” po stronie powodowego Skarbu Państwa. W piśmie tym podnieśli, że przysługuje im w stosunku do Skarbu Państwa, który uważają za „prawowitego właściciela” spornej działki, roszczenie o przeniesienie na ich rzecz prawa wieczystego użytkowania gruntu, na którym wybudowane zostały boksy garażowe.

Sąd Okręgowy, rozpoznając zażalenie na zarządzenie, na podstawie którego każdy ze zgłaszających interwencję wezwany został do uiszczenia wpisu sądowego od interwencji w kwocie po 4075,10 zł w terminie tygodnia pod rygorem zwrotu interwencji, powziął wątpliwości, które legły u podstaw przedstawionego zagadnienia prawnego. Sąd ten, wskazując na uregulowanie zawarte w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm. – dalej: "u.k.s.c.") oraz porównując sytuację interwenientów ubocznych ze współuczestnikami procesowymi, a ponadto mając na względzie charakter żądania, które – jak określił – dotyczy „w całości jednej, niepodzielnej działki”, uznał, że interwenienci połączeni są tym samym interesem prawnym, polegającym na doprowadzeniu, by Skarb Państwa ujawniony został w

księdze wieczystej jako właściciel spornej działki. Okoliczność ta przemawiałaby za pobraniem jednej opłaty od złożonej interwencji.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że gdyby jednak interes prawny interwenientów został oceniony w oderwaniu od charakteru roszczenia, stanowiącego przedmiot procesu, to należałoby przyjąć, że każdy z nich ma „swoją indywidualny interes, który jest dla nich jednakowy, ale nie jeden”, a polega – w przypadku uwzględnienia powództwa Skarbu Państwa – na uprawnieniu zgłoszenia przeciwko Skarbowi Państwa roszczenia „o przeniesienie prawa wieczystego użytkowania poszczególnych części gruntu pod wybudowanymi garażami”. Przy takim ujęciu interesu prawnego, każdy z interwenientów powinien uiścić wpis sądowy oddzielnie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do wykładni przepisów art. 5 ust. 1 i 2 u.k.s.c. rozważenia wymaga kwestia, niejednolicie ujmowana w doktrynie i judykaturze, jakie podmioty uczestniczące w postępowaniach sądowych obciąża obowiązek uiszczania kosztów sądowych. Odpowiedzi na to pytanie poszukiwać należy nie tylko w uregulowaniu przyjętym w art. 5 u.k.s.c., ale także w treści art. 27 u.k.s.c., który dla celów oznaczonych w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych formułuje definicję legalną pojęcia strony, stanowiąc, że jest nią każdy uczestnik postępowania. Wyraźne brzmienie art. 27 u.k.s.c., a także uznanie, że nie kryterium materialnoprawne, lecz procesowe – na co trafnie zwraca się uwagę w wypowiedziach przedstawicieli nauki prawa procesowego – jest miarodajne do określenia przymiotu strony w ujęciu kodeksowym, pozwalają na stwierdzenie, że każdy podmiot, niezależnie od powiązania materialnego przedmiotem sprawy, zobowiązany jest ponieść koszty sądowe, jeśli wnosi do sądu pismo podlegające opłacie lub powodujące wydatki.

Zaaprobowanie koncepcji przeciwnej, opartej na kryterium materialnoprawnym, uznającej za stronę tylko takie osoby, na rzecz których i wobec których ma nastąpić urzeczywistnienie drogą orzeczenia sądowego normy prawnej w zakresie ich stosunków prawnych, skutkowałoby w ogóle uwolnieniem interwenienta ubocznego, a także wiele innych podmiotów postępowania sądowego od obowiązku uiszczania kosztów sądowych. W świetle zasady odpłatności wymiaru sprawiedliwości sytuację taką trudno byłoby usprawiedliwić. Dodać należy, że koncepcja prowadząca w konsekwencji do wniosku, że interwenient uboczny nie jest stroną także w rozumieniu przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach

cywilnych, a zatem nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych, pozostawałaby w sprzeczności z uregulowaniem nakazującym pobranie od zgłoszonej interwencji ubocznej piątej części wpisu sądowego (§ 9 ust. 3 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.).

Stwierdzenie, że osobę zgłaszającą interwencję uboczną obciąża obowiązek uiszczenia opłaty sądowej, stanowi punkt wyjścia do rozważań nad przedstawionym zagadnieniem prawnym.

Źródłem wątpliwości powziętych przez Sąd Okręgowy jest art. 5 u.k.s.c. Jego konstrukcja wskazuje, że ustęp pierwszy dotyczy osób wnoszących pisma do sądu, które, jeśli mają status strony procesowej, nie są współuczestnikami sporu. Ich sytuacja, w zakresie obowiązku ponoszenia opłat od wnoszonych przez nich pism, uregulowana została w art. 5 ust. 2 u.k.s.c. Przyjąć należy, że zdanie pierwsze art. 5 ust. 2 u.k.s.c., zważywszy na pełny kontekst tego przepisu, dotyczy współuczestników materialnych, natomiast zdanie drugie odnosi się – na co wskazuje wyraźne jego brzmienie – do współuczestników formalnych.

Przepisy o współuczestnictwie stosuje się do osób tworzących wielopodmiotową stronę procesu, a ponadto mają odpowiednie zastosowanie do stanowiska interwenienta ubocznego samoistnego (art. 72-73 i 81 k.p.c.). Przepisu szczególnego, jakim jest art. 5 ust. 2 u.k.s.c., regulujący obowiązki współuczestników sporu w zakresie ponoszenia opłat sądowych, nie można stosować do osób, które nie mają statusu strony procesowej i mieć nie będą także po dopuszczeniu ich do udziału w charakterze interwenientów ubocznych. Okoliczność, że w toku procesu do stanowiska interwenienta ubocznego samoistnego stosuje się odpowiednio przepisy o współuczestnictwie jednolitym, w niczym nie zmienia tej oceny, uregulowanie przyjęte w art. 81 k.p.c. dotyczy bowiem stosunku zachodzącego pomiędzy interwenientem ubocznym a stroną, do której przystąpił, nie ma natomiast żadnego – nawet odpowiedniego – zastosowania w relacjach między interwenientami ubocznymi. Kodeks postępowania cywilnego nie zna instytucji interwencji wielopodmiotowej, do której mogłyby mieć odpowiednie zastosowanie przepisy o współuczestnictwie w sporze, z tego też względu brak podstaw do twierdzenia, że w sprawie zgłoszona została jedna interwencja uboczna przez dwadzieścia osób. Przyjąć należało, że zgłoszonych zostało w piśmie – a

zatem warunek z art. 77 § 1 k.p.c. został spełniony – dwadzieścia interwencji ubocznych. Każda z osób zgłaszająca interwencję uboczną, obowiązana jest, jak wykazano, uiścić – zgodnie z art. 5 ust. 1 u.k.s.c. – opłatę w wysokości piątej części wpisu sądowego (§ 9 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r.).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 390 k.p.c., rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.